

OĞLU EMİN AKİF ERSOY'UN ANLATIMLARIYLA MEHMET AKİF ERSOY'UN MİLLÎ MÜCADELEYE KATILMASI VE BAZI HUSUSİYETLERİ

Osman AKANDERE*

ÖZET

İstiklâl Marşı Şairimiz Mehmet Akif Ersoy, İstanbul'un İtilaf Devletleri tarafından 16 Mart 1920 de işgal edilmesi üzerine Anadolu'ya geçmeye karar vermiştir. Mustafa Kemal Paşa önderliğinde başlatılan Türk Millî Mücadele hareketine katılmak amacı taşıyan bu geçişte yanında oğlu Emin Akif Ersoy'da yer almıştır.

Mehmet Akif'in oğlu Emin Akif o tarihlerde 13(on üç) yaşındadır. İstiklâl mücadelesine katılmak için babasıyla birlikte Anadolu'ya geçmiş ve zafere kadar da yanında kalmıştır. Bilahare de birlikte Mısır'a gitmişlerdir.

Daha sonra Türkiye'ye dönen Emin Akif Ersoy, Millî şairimiz Mehmet Akif'in bilinmeyen taraflarını ortaya koyan hatıralarını anlatmıştır.

Emin Akif Ersoy, Millî Mücadele yıllarında babası Mehmet Akif tarafından "büyük bir gaza" olarak telakki edilen bu savaşa babası ile hangi şartlar altında katıldığını, Anadolu'ya geçtikleri ilk günlerde neler yaptıklarını anlatmıştır. Bu anlatımları arasında özellikle de babası Mehmet Akif'in az bilinen hususiyetlerini belirtmeye çalışmış, bu hususiyetlerle ilgili çarpıcı örnekler vermiştir.

Anahtar Kelimeler: İstiklâl Marşı Şairimiz Mehmet Akif Ersoy, Oğlu Emin Akif Ersoy, Millî Mücadele Yılları, Bilinmeyen tarafları, Hatıralar.

ABSTRACT

Mehmet Akif Ersoy the poet of Turkish National Anthem, decided to go Anatolia after the occupation of İstanbul by the Entente Powers in 16th March 1920. The son, Emin Akif Ersoy was with him in this passing which was aimed to take part the Turkish National Struggle began with the leadership of Mustafa Kemal.

Emin Akif, Mehmet Akif's son was 13 years old then. He went to Anatolia to participate the Independence Struggle with his father and stayed with him till victory. Afterwards, they went to Egypt.

Emin Akif Ersoy told the memories which presented the unknown aspects of our national poet Mehmet Akif.

Emin Akif Ersoy told the circumstances of their participation of the war which was considered "a big war" by his father Mehmet Akif in the National Struggle years, and what they did in the first days of their passing to Anatolia. In these narrations he tried to indicate the little known characteristics of his father Mehmet Akif, and gave remarkable examples about the characteristics.

Keywords: Mehmet Akif Ersoy the poet of Turkish National Anthem, Emin Akif, Mehmet Akif's son, the National Struggle years, presented the unknown, the memories

GİRİŞ

İstiklâl Marşı şairi Mehmet Akif Ersoy'un tek oğlu olan Emin Akif Ersoy, daha on üç yaşında iken, Millî Mücadele'ye katılmak amacıyla Anadolu'ya geçen babasının yanında bulunmuş ve zafere kadar babasının yanında kalmıştır. Emin

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Akif Ersoy, bilahare 1923 Eylül ayında babası Mehmet Akif ile birlikte Mısır'a gitmişti.

1948 yılında İstanbul'a geldiğinde o tarihte Cemal Kutay tarafından çıkartılan Millet Mecmuası, onunla bir röportaj yapmıştı. Bu röportajda Emin Akif Ersoy, babasının Anadolu'ya geçişini, Ankara'da geçen günlerini, Millî Mücadele içerisindeki hizmet ve faaliyetlerini anlatmıştır. Emin Akif Ersoy'un babası Mehmet Akif ile ilgili hatıralarını anlattığı bu röportaj bilahare bir yazı dizisi olarak Millet Mecmuası'nda yayınlanmıştır.

Emin Akif Ersoy'un anlatımlarında Ankara'nın ilk günlerini, zaferi, zaferden sonraki Mehmet Akif'i bulmak mümkündür.

Nitekim Emin Akif Ersoy röportajının başında anlattıklarıyla ilgili olarak şunları söylemektedir:

*"Millî Mücadele yıllarında Mehmet Akif'in büyük bir gaşa telâkki ettiği bu savaşa nasıl iştirak ettiğini bugün benim kadar yakından bilen kimseler yoktur; çünkü ben onun yegâne oğlu olduğum kadar, Yunan harbinin cereyan ettiği zamanlarda, bidayetten nihayete yine onun yegâne can yoldaşı ve yol arkadaşı idim"*¹

Biz bu tebliğimizde oğlunun anlattıklarına sadık kalarak, Millî şairimiz Mehmet Akif Ersoy'un

Millî Mücadeleyle katılmak amacıyla İstanbul'dan Anadolu'ya geçişini ve bazı hususiyetlerini belirtmeye çalışacağız. Mehmet Akif Ersoy'un Ankara'ya geldikten sonraki faaliyetleri ve Millî Mücadele lehine yaptığı hizmetler ele alınmayacaktır.

Mehmet Akif'in Millî Mücadeleyle Katılmak Amacıyla Anadolu'ya Geçmesi

İstanbul'un İtilaf Devletleri tarafından resmen işgal edildiği 16 Mart 1920 günü ve sonrası günlerde İstanbul'da bulunan Mehmet Akif o hazin ve kara günlere yakından şahit oluyordu. Mehmet Akif, işgal edilmiş olan İstanbul'daki olayları izlerken büyük bir ızdırıp çekiyordu. Hele bazı kişilerin Anadolu'da başlamış olan Millî Mücadele'ye saldırmalarına hiç tahammül edemiyor ve bu kanaatte olanlara ciddi tepkiler duyuyordu. Bir defasında Sebilürreşad idarehanesinde bir sohbet esnasında orada bulunanlardan birinin "Millî Mücadele hareketinin bir İttihatçılık eseri olduğunu" söylemesine büyük tepki göstermiş ve bu sözü söyleyene dönerek "*Hayır; artık buna da İttihatçılık denemez. Bu memleket meselesidir. Buna herkes elbirliği ile sarılmalıdır*" demişti²

Mehmet Akif'in İstanbul'da bulunduğu süre içinde en çok canını sıkın konulardan biri de hiç şüphesiz bazı basın ve aydın zümrenin "Mandaterlik" istemesidir. Onun endişesi mandaterliğin gerçekleşeceği düşüncesinden değil fakat bu tür fikirlerin Anadolu'da başlamış olan Millî mukavemeti kıracağı

¹ "Safahat Şairini Oğlundan Dinleyiniz" Millet, 12 Şubat 1948, sayı: 106, s.16.

² Eşref Edip Fergan, **Mehmet Akif, Hayatı ve Eserleri ve 70 Muharririn Yazıları**, c.1, İstanbul 1938, s.675. ayrıca bkz. M. Ertuğrul Düzdağ, **Mehmet Akif Ersoy**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1996, s.251.

Oğlu Emin Akif Ersoy'un Anlatımlarıyla Mehmet Akif Ersoy'un Millî Mücadeleye Katılması ve Bazı Hususiyetleri

orkusundandır³. Bu endişe iledir ki Mehmet Akif “...*Türklerin 25 asırdan beri istiklallerini muhafaza etmiş oldukları tariben müspet bir hakikattir. Halbuki Avrupa’da bile mebde-i istiklali bu kadar eski zamandan başlayan bir millet yoktur. Türk için istiklalsiz hayat müstahıldır. Tarih de gösteriyor ki Türk, istiklalsiz yaşayamamıştır*” diyecektir⁴

Yine Mehmet Akif, Anadolu’ya geçmeden önce Balıkesir’de “Ses” adında haftalık bir gazete çıkaran yakın dostu Hasan Bastı(Çantay) Bey’in daveti üzerine 1920 Ocak ayının sonlarında Balıkesir’e gitmiş ve orada şehrin en büyük camii olan Zağanos Paşa Camisinde halka bir vaaz vermişti. Caminin içerisini ve dışarısını dolduracak kadar kalabalık bir cemaate verdiği vaazının sonlarında Mehmet Akif, Müslümanların ayrılık ve bölücülük çıkarabilecek en ufak söz ve davranıştan kaçınmalarını, fırkacılık ve komitacılığın artık ortadan kalkması ve elbirliği ile vatanın savunulması gerektiğini belirtmiş ve devamla “*Emin olunuz ki, canla başla çalışarak aradaki ayrılık sebeplerini kaldıracak olursak, vatani da, dinimizi de kurtarırız*” demiştir. Bu şekilde İstanbul’da Kuvayı Milliye hareketinin bir ittihatçılık hareketi olduğunu iddia edenleri uyaran Mehmet Akif, yaptıkları propagandanın doğru olmadığını vurguladıktan sonra halkı şu şekilde vatanın savunması doğrultusunda bir araya gelmeye çağırır:

“Bu hareketin, bu hizmetin sadece din ve vatan savunmasına yönelik olduğu, dost ve düşman tarafından tamamen anlaşılmalıdır. Yani bu mücadelenin herhangi bir çıkar için yapılmadığını, en yakınımızdaki ile en uzaktaki dahi bilmelidir. Bu görünümü sarsacak en ufak bir söz veya davranış hoş karşılanmamalıdır. Çünkü hepimizin amacı birdir ve bellidir. Amacı, bedefinden saptırma yolunda yapılacak bir girişim, -Allah korusun- birliğimizi zedeleyebilir.

Hepimizin bir vatan borcu, bir dini borcumuz vardır ki, onu ifa etme bususunda ufak bir ihmâl bile caiz değildir. Bu konuda hiçbirimizi köşemize çekilip seyirci kalamayız. Çünkü düşman kapıya dayanmış ve namusumuzu çiğnemek istiyor. Bu namert saldırıya karşı koymak, kadın-erkek, çoluk-çocuk, genç-yaşlı her fert için farz-ı ayn olduğu, bir an bile unutulmamalıdır.

Bugün herkes varını yoğunu ortaya koymak zorundadır. Allah’ın yüce olan ismini yüceltmek için Karesi’nin (Balıkesir) kabraman evlatları, vaktiyle ne büyük kabramanlık göstermişlerdi, bunu hepimiz biliyoruz.

Rumeli’yi baştanbaşa fethedenler hep bu topraklarda yetişen yiğitlerdi. Bugün sizler o kabraman ecdadın torunları olduğunuzu ispatlamaktasınız. Anadolu’yu savunmak için,

³ “O, kendi kendisine şöyle düşünmüş olsa gerek. “İngiliz Muhibleri” adıyla kurulan ve bizi bu milletin kötülüğüne teslim etmek isteyen adamların hain ve kötü kişiler olduğunu Türk halkı hemen anlayacaktır. Fransız mandasını isteyenler ise, beş, on züppeden ibaret. Bunların tesirleri hiç olmayacaktır. Halbuki Amerikan mandaterliği isteği öyle değil. Osmanlı İmparatorluğu Amerika’ya harp ilân etmediği için onlar memleketimiz hakkında kimseyi kesmemişler ve böylece halk arasında kin toplamamışlardır. İstanbul’da bu tezi savunan gazetelerde vardır. Bunların arasında memleketi sevdiklerine şüphe edilmeyecek olanlar da mevcuttur. Ya onlar Anadolu’da başlayan mukavemet hareketini kırarlarsa... Halimiz ne olur” Bu anlatımlar için bkz. M. Emin Erişirgil, **Mehmet Akif- İslamcı Bir Şairin Romanı**, Ankara 1956. s.402.

⁴ “Manda Meselesi”, **Sebilürreşad**, 21 Ağustos 1335 (1919), No 437-438.

diğer vilâyetlere öncülük etme şerefini de siz almıştınız. İnşallah vatanın bağımsızlığı, mutluluk ve refahı, dünyalar durdukça duracaktır.”⁵

Mehmet Akif herhangi bir resmi izin almadan Balıkesir’e gittiği ve orada Anadolu’da yeni başlayan Millî Mücadele hareketi lehinde vaaz verdiği için 3 Mayıs 1920 tarihinde baş katibi bulunduğu Darül Hikmet-ül İslamiye’deki görevine son verilir⁶. Mehmed Akif, İstanbul’da iken son Osmanlı Meclis-i Mebusan-ı 16 Mart 1920’de İngilizler tarafından basılarak dağıtıldı. Artık İstanbul fiilen de işgal edilmiş, şehir karamsar bir havaya büründü ve işgal kısa zamanda dayanılmaz bir hal aldı. İstanbul’da bu gelişmeler olurken 23 Nisan 1920 günü Ankara’da o dönemde sahip olduğumuz 66 vilâyetten gelen milletvekilleri ile işgal altındaki İstanbul’dan kaçabilen bir kısım milletvekilinin katılımıyla Büyük Millet Meclisi açılmıştı. Büyük Millet Meclisi adına Meclis Reisi Mustafa Kemal Paşa tarafından bütün Türk milletine hitaben yayınlanan beyannameye birlik ve beraberlik konusu üzerinde durulmuş ve Allah’ın rahmet ve yardımını talep edilmişti⁷.

Bu gelişmeler olurken Mehmet Akif’de artık İstanbul’da kalmanın millî birlik ve beraberliğe bir yarar sağlamayacağı kanaatine vararak Anadolu’ya geçmeye karar verdi.

İşte Mehmet Akif Anadolu’ya geçmeyi düşündüğü bu günlerde Ankara’dan yani Mustafa Kemal Paşa’dan bir davet almıştı. Mustafa Kemal Paşa, Millî hareketin manevî cephesini güçlendireceği düşüncesiyle Sebülürreşad’ın Ankara’da yayınlanmasını istemiş ve bu isteğini Trabzon Mebusu Ali Şükrü Bey vasıtasıyla Mehmet Akif’e iletmışti⁸.

⁵ Akif’in 6 Şubat 1920 tarihinde Zağanos Paşa Camii’nde verdiği bu mev’izenin tam metni için bak. **Sebülürreşad**, cilt 18, sayı 458, 12 Şubat 1336 (1920) s. 183-186. Ayrıca bak. Hasan Boşnakoglu, **İstiklâl Marşı Şairimizin İstiklâl Harbindeki Vaazları**, İstanbul 1981, s.71-80; Neşreden Bahar Yayınevi, Mehmet Akif, **İstiklâl Savaşı Hitabeleri**-Manastırlı İsmail Hakkı, Vaizler, İstanbul 1983, s.475-487; Erişirgil, **a.g.e.**, s.403-406.

⁶ Abdullah Uçman, “Mehmet Akif ve Millî Mücadele” **Ölümünün 50. Yılında Mehmet Akif Ersoy**, Marmara Üniv. Yay. No.439, İstanbul 1986, s. 17-18; Mustafa Varlı-Necatî Yağan-İsmail L. Çakan ve diğerleri. **Gençliğin Kaleminden Üç Cephesiyle Akif**. İslam Medeniyeti Yayınları, İstanbul 1968, s.49; Nejat Birinci, **“Akif’in Hayatı ve Eserleri”** Türk Edebiyatı Mehmed Akif Anıt Sayısı, Aralık 1986, s.73. Akif’in görevden alınma kararnameyi 3 Mayıs 1920 tarihini taşıyorsa da bununla ilgili işlemler O, daha İstanbul’da iken yapılmış olmalıdır. Eşref Edip’in naklettiği bir konuşma bu ihtimali doğruluyor. “Bir gün Fatih Hoca ile görüştükları sırada Üstad gülererek dedi ki: - Doğrusu böyle yapmakla yerden göğe kadar hakları var. Hem bir din müessesesinde baş katiplik et, hem de Balıkesir’e git, vatanlarını çiğnemek isteyen düşmanlara karşı halkı harekate teşvik et... İşte bu olmadı.” Aktaran Zeki Sarıhan., **Mehmet Akif**, Kaynak Yay., İstanbul 1996, s.100.

⁷ **Hakimiyet-i Millîye**, 23 Nisan 1336 (1920), No.24.

⁸ Eşref Edip 37 yıl sonra 1957 de bu olaya açıklık getirerek şöyle hadiseyi nakletmektedir. 1920 Nisan ayı içinde, Ankara’da Büyük Millet Meclisi için son hazırlıklar yapılırken Sebülürreşad idarehanesine Ali Şükrü Bey gelmiş;18

- “Haydi, hazırlanınız, gidiyoruz!” demiştir.

- “Nereye?” diye sorulduğunda, Ali Şükrü şu cevabı verir:

- “Ankara’ya. Oradan sizi çağırıyorlar. Paşa (Mustafa Kemal) sizi istiyor. Sebülürreşad’ın Ankara’da neşrinı istiyor. Sebülürreşad’ın Ankara’da intişarı Millî hareketin manevî cephesini kuvvetlendirecektir. Bkz. **(Yeni) Sebülürreşad**, C. 10, sayı 237, Ocak 1957, s.184.

Oğlu Emin Akif Ersoy'un Anlatımlarıyla Mehmet Akif Ersoy'un Millî M¼cadeleye Katılması ve Bazı Hususiyetleri

Ankara'dan aldığı davet üzerine Anadolu'ya geçmeye karar veren Mehmet Akif, bu düşüncesini yakın arkadaşı Eşref edip'e şu sözlerle açıklamıştır: “*Artık burada duracak zaman değildir. Gidip çalışmak lâzım. Bizim tarafımızdan halkı tenvire ihtiyacı varmış. Çağırıyorlar. Mutlaka gitmeliyiz. Ben yarın Ankara'ya hareket ediyorum. Hiç kimsenin haberi olmasın. Sende idarehanenin işlerini derle topla Sebülürreşad kılışesini al arkamdan gel. Meşihattakilerle de temas et, Harekât-ı Millîye aleyhinde bir halt etmesinler.*”⁹

Emin Akif Ersoy, 1920 yılının Mayıs ayında bir sabah babasının kendisini çok erkenden uyandırdığını, ev halkıyla yaptıkları vedalaşmadan sonra gün doğmadan Üsküdar'a doğru yola çıktıklarını belirtmektedir. Mehmet Akif ve oğlu Çengelköy ile Karacaahmet arasındaki mesafeyi hızlı bir şekilde katederek güneşin ilk ışıklarıyla beraber Karacaahmet mezarlığına gelmişler ve orada bir faytonla kendilerini beklemekte olan Ali Şükrü Bey'le buluşmuşlardı. Bilahare yola koyulmuşlar ve Kısıklı üzerinden Alemdağı arkalarındaki bir çiftlik evine gelmişlerdi. Geldikleri bu çiftlik Emin Akif Ersoy'a göre Kuvayı Milliyecilerin bir karargahıydı. Nitekim gözlemlerini şöyle anlatmaktadır: “*Çiftlikte pürsilâh heybetli insanlar dikkatimi çekti. Bunların bazıları göğüslerine çapraz fişeklikler asmışlar, başlarına da İzmir zeybeklerinkine benzeyen başlıklar dolamışlar idi. İşte bu kabramanlar o muazzam savaşın ilk günlerinde düşmanlara karşı cephe tutan Kuvayı Milliyenin serhad fedaileri oluyorlardı*”¹⁰

Geldikleri bu çiftlikte bir süre istirahat eden Mehmet Akif ve beraberindekiler, bilahare tekrar yola koyulmuşlar ve bir süvarinin yol göstericiliğinde atlarla o civardaki bir köye gelmişler ve köyün muhtarın misafiri olarak geceyi orada geçirmişlerdi.

Ertesi günü sabah erken saatlerde yola koyulan kabile bütün gün boyunca yol olarak İzmit ile Adapazarı arasındaki bir köye ulaşmışlardı. Bu köy Kuvayı Millîye çetelerinin kontrolü altındaydı. Mehmet Akif ve beraberindekiler burada Kuva-yı Millîyeye cephane götüren kalabalık bir kabileyle karşılaşmışlar ve onlara katılmışlardı. Bilahare kabile Geyve boğazı yakınlarındaki bir köye konaklamak amacıyla gelmişti.

Emin Akif Ersoy'un anlattığına göre Mehmet Akif bu köyde Kuşcubaşı Eşref ile buluşmuştu. Birinci Dünya Harbi yıllarında birlikte Necid çöllerine yapılan seyahat esnasında Mehmet Akif, Kuşcubaşı Eşref ile iyi ve samimi bir dostluk kurmuştu. Nitekim Emin Akif Ersoy anlatımlarında Kuşcubaşı Eşref için “*Bu zât Mehmet Akif'in dostlarından ve sevdiği arkadaşlarındandır*” diyerek bu dostluğa ve arkadaşlığa işaret etmiştir¹¹. Kuşcubaşı Eşref'in yanında bir zamanlar Enver Paşa'nın yaveri Binbaşı Yenibahçeli Şükrü Bey de vardı. Türk ordusunda nişancılığı ile meşhur olan Yenibahçeli Şükrü Bey'de Mehmet Akif'in sevgisini kazananlardan birisiydi.

Aralarında Mehmet Akif ve Kuşcubaşı Eşref'in de bulunduğu ve Kuvayı Millîye'ye cephane taşıyan bu kabileye karşı o bölgede bulunan ve başlattığı isyan

⁹ Eşref Edip. **Mehmet Akif, Hayatı-Eserleri**, 1938 bs. s.56; 1962 bs. s. 139.

¹⁰ “Safahat Şairini Oğlundan Dinleyiniz” Millet, 12 Şubat 1948, sayı: 106, s.16.

¹¹ “Safahat Şairini Oğlundan Dinleyiniz” Millet, 12 Şubat 1948, sayı: 106, s.16.

hareketi ile Millî Mücadele'ye büyük zararları dokunmuş olan Aznavur Ahmet kuvvetlerinin saldırıda bulunacağı beklenmişse de, bilahare isyancılar buna cesaret edememişlerdi.

Bir süre sonra aralarında Mehmet Akif, Kuşçubaşı Eşref ve Binbaşı Yenibahçeli Şükrü ile Mehmet Akif'in oğlunun da bulunduğu grup, Kuva-yı Milliye'ye silah sevk eden kafilenden ayrılmışlardı. Bu ekip, tren yolu üzerinde bulunan bir dekovile binmişler ve böylece daha hızlı ve kısa sürede Eskişehir'e ulaşmışlardı. Buradan da yine Tren ile Nisan ayının son haftası içinde¹² Ankara'ya gelmişlerdi¹³.

Mehmet Akif'in oğlu Emin Akif Ersoy Ankara'ya girişlerini ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin önünde Mustafa Kemal Paşa ile Mehmet Akif'in karşılaşmalarını şöyle anlatıyor:

"Tren öğleye doğru Ankara'ya vasil oldu. Ali Şükrü Bey, peder ve ben yaylı bir arabadan Millet Meclisinin önünde indik. Babam bana sen burada otur diyerek, Meclisin bahçesini gösteriyordu. İşte o sırada Gazî başındaki siyah kalpağı ile gözükte. Yanında Erzurum mebusu Gözübüyük zade Ziya Hoca var idi, daha tanımadığım iki üç kişi var idi. EVELA Ali Şükrü Bey'in elini sıkarak hoş geldiniz diyen Atatürk oldu; bilahare saire iltifat etti."- sizî bekliyorum efendim, tam zamanında geldiniz, şimdi görüşme kabil olmayacak ben size gelirim" dedi."

Mehmet Akif'in Ankara'ya gelişini Hakimiyet-i Milliye gazetesi okuyucularına şu sözleri ile duyurmuştur:

*"Pek hassas ve ulvî İslâm şairi Mehmet Akif Bey dahi İstanbul'dan çıkarak birkaç gün evvel Ankara'ya muvassalat eylemiştir. İlhamât-i şâiranesinin menba-ı asîli bilhassa hakimiyet-i diniyye ve gayret-i vatananiyyesinde olan bu güzide İslam Şairi, aynı zamanda erbab-ı ilim ve hikmetin en ileri gelenlerinden bir şahsiyet-i mümtazdırlar da. Millet'in giriştiği mücadele-i vatanperverâne İslâm şairi Mehmet Akif Beyin himmet-i hamiyetkârından pek çok feyiz ve kuvvet alacaktır. Şâir-i hakîm-i İslâm'ın önümüzdeki Cuma gününü halka bir mev'ıza irad buyuracağını memnuniyetle haber aldık."*¹⁴

Mehmet Akif'in İstanbul'dan Ankara'ya geldiği günlerde İstanbul'da dördüncü defa iktidara gelmiş olan Damat Ferit ve Hükümeti'nin Kuva-yı Milliye aleyhindeki propagandaları had safhaya varmış, yayınlanan hükümet beyannamesi ile Şeyhülislam Dürri Zade Abdullah'ın yayınladığı fetvada, Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının Halife ve Sultan'a isyan etmiş oldukları ilan edilmiş ve bu durum Anadolu'da Millî Mücadele'ye destek veren ve vermek isteyenlerde tereddüt yaratmıştı. Halkın bu hususta ciddi şekilde telkine ve aydınlatılmaya ihtiyacı vardı.

İşte böyle bir ortamda Mehmet Akif hiç vakit geçirmeden kendisinden beklenen hizmeti yerine getirmeye ve vaazları ile halkı aydınlatmaya başladı. Onları Millî Mücadele etrafında birleşmeye çağırıldı.

¹² M. Ertuğrul Düzdağ, Akif'in Ankara'ya geliş tarihini 24 Nisan 1920 olarak vermektedir. Düzdağ, **a.g.e.**, s.80, 90-93. Abdullah Uçman ise bu tarihin Mayıs ayı başları olduğunu yazar, **a.g.m.**, s.19. Abdullah Uçman, "Mehmet Akif'in Millî Mücadele Yıllarındaki Mev'izeleri", **Millî Kültür**, Mehmet Akif Özel Sayısı, Aralık 1986, s.51-56 bilhassa 53.

¹³ "Safahat Şairini Oğlundan Dinleyiniz" **Millî**, 12 Şubat 1948, sayı: 106, s.16.

¹⁴ "İslam Şairi Akif Bey", **Hakimiyet-i Milliye**, 28 Nisan 1336 (1920), No 25.

Oğlu Emin Akif Ersoy'un Anlatımlarıyla Mehmet Akif Ersoy'un Millî M¼cadeleye Katılması ve Bazı Hususiyetleri

Mehmet Akif bu vazifeyi sadece Ankara'da değil, Ankara merkez olmak üzere b¼t¼n iç Anadolu vilayetlerinde yerine getirdi. Bu c¼mleden olmak üzere Mehmet Akif, hen¼z işgal edilmemiş vatan topraklarında seyahate başladı. Bu seyahatler sırasıyla Eskişehir, Burdur, Sandıklı, Dinar, Antalya ve çıkabilecek bir isyanın önüne geçmek için, Konya halkına nasihatlerde bulunmak amacıyla Konya'ya olmuştu. Bu seyahatleri esnasında oğlu Emin Akif Ersoy'da Akif'in yanındaydı. Mehmet Akif bilahare T¼rkiye B¼y¼k Millet Meclisi'ne hem Burdur'dan hem de Biga'dan milletvekilliğine seçilmişti. Ancak sadece bir yerden milletvekili olabileceği Meclis Başkanlığı tarafından kendisine bildirilince Mehmet Akif 17 Temmuz 1920'de Meclis başkanlığına verdiği cevabi yazıda; Burdur sancağı azalığını tercih ettiğini ve bu nedenle Biga azalığından istifa ettiğini bildirmiştir. Akif'in T¼rkiye B¼y¼k Millet Meclisine g¼nderdięi bu yazı şyledir:

“B¼y¼k Millet Meclisi Riyaset-i celilesine

14-VII-1336 tarih ve 270 numaralı emirname-i riyasetpenábileri cevábıdır. Evvelce Burdur Livasından intibáb edilmiş ve livá-yı mezkûre giderek müntehib ve müvekkillerime temasta bulunmuş olduğundan, Burdur livası ázâlıęını tercihan Biga ázâlıęından istifâ ettiğimi arz ile te'yid-i hümet eylerim efendim.

17 Temmuz 1336

B.M.M. Burdur livası azasından

Mehmed Akif¹⁵

T¼rkiye B¼y¼k Millet Meclisi'ne Burdur milletvekili olarak katılan Mehmet Akif, milletvekili olduktan sonra da Millî M¼cadele içerisindeki hizmetlerine devam etmiştir. Nitekim onun Kastamonu Nasrullah Camii'nde verdiği vaaz ülkenin d¼rt bir tarafında derin yankılar uyandırmıştır. Mehmet Akif Kastamonu'da iken Eşref Edip ile birlikte Sebilürreşad'ı çıkartmaya başlamıştır. Bilahare Ankara'ya dönm¼ř ve yine Eşref Edip ile burada da Sebilürreşad'ı çıkartmaya bařlamıřtır¹⁶.

Mehmet Akif Ersoy'un milletvekili olarak T¼rkiye B¼y¼k Millet Meclisine girmesinden B¼y¼k Zafer'e kadarki hizmet ve faaliyetlerine bu tebliğimizde yer vermeyeceğimizden, konuyu burada noktalamak istiyorum¹⁷.

şimdi de oğlu Emin Akif Ersoy'un babasının bazı hususiyetlerini anlattığı satırlara yer vermek istiyorum.

¹⁵ **TBMM ZC**, Devre 1. C.2, s.335; Ayrıca bak, Sarıhan ,a.g.e, 15; D¼zdaę, a.g.e, s.95; Mehmet Doğan, **Camideki şair Mehmed Akif**, İstanbul 1998, s.46

¹⁶ Mustafa Kemal Paşanın da övg¼s¼n¼ kazanmış olan Sebilürreşad 3 şubat 1921 tarihli 467. sayısı ile Ankara'da çıkmaya başladı. Ankara'da yayınlanan ilk nüshada Akif'in Kastamonu ve ilçelerinde yaptığı konuşmalardan derlenen bir yazı yayımlandı. 17 şubat 1337-9 Cemaziyelahir 1339 (1921) tarihinde yayınlanan 468. sayısında ise Akif'in T¼rk milletine armağan ettiği en b¼y¼k eseri “İstiklâl Marşı” yayımlandı. Bkz. Yaşar Semiz, Osman Akandere, “Millî M¼cadele'de Mehmet Akif Ersoy Bey'in Faaliyetleri”, **Atat¼rk Araştırma Merkezi Dergisi(ATAM)**, Cilt:XVIII, Kasım 2002, Sayı:54, s.930-931.

¹⁷ Mehmet Akif Ersoy'un Millî M¼cadeledeki hizmet ve faaliyetlerinin ele alındığı ayrıntılı bir çalışma için bkz. Yaşar Semiz, Osman Akandere, a.g.m., s.903-952

B) Mehmet Akif'in Bazı Hususiyetleri

Mehmet Akif'in Anadolu'ya geçerken beraberinde getirdiği oğlu Emin Akif Ersoy, Millet mecmuasında tefrika olarak verilen hatıralarının bir kısmında babası Mehmet Akif'in bazı hususiyetlerine yer vermiştir.

Emin Akif Ersoy bu hususiyetleri belirttiği anlatımlarının başında “*Safahat şairinin bazı hususiyetlerini söylemekte hiçbir mahzur görmüyorum; pek yakınlarından başka kimsenin bilmediği itiyatları, içyüzü, kendisinin boşlandığı veyahut sevmediği şeyler içerisinde aleyhine fikir yürütülecek hiçbir ablâkı yoktur.*” Diyerek babasının bazı hususiyetlerini şöyle belirtmektedir:

*“Temizliği çok severdi. Vücutu, eli, ayağı het zaman nazarı dikkatini celpedecek derecede temizdi. Dişlerini misvak ile fırçalar, nezafetine itina ederdi. Tırnaklarını zamanında kesmeyerek temiz tutmamaklıgım hayatta babamdan müteaddit defalar azar işitmeme sebep olmuştur. Sabahları gayet erken kalkar, mevsimlerin soğukluğunu nazarı itibara almayarak yaz kış soğuk su ile duş yapardı. Yatağa girer iken ayak yıkamak bu da peder ile bir arada geçen yıllar imtidadınca çarnaçar mecbur olduğum bir keyfiyet idi. Bu yüzden de şairin ağır olan laflarına ihtarlarına hedef oldum”.*¹⁸

Emin Akif Ersoy anlatımlarının devamında da babasının hususiyetleri konusunda şunları söylemektedir:

*“Mehmet Akif'in sıklık ile hiçbir alâkası mevcut değildi. Hele erkeğin tuvalet ve süse kıymet vermesini hiç kabul etmiyordu. Gençlerin cinsiyetine yakışır bir şekilde giyinmelerine muarız değildi. O tırnaklarını manikür yapan zülüflerini acayip bir şekilde uzatan, yürüyüşüne gayri tabii bir reşakat ilâve etmeye kalkışan kimselere fena halde kızardı. Ecnabileri taklit etmek, bunu kabul ediyorum, derdi. Ancak Frenklerde taklit edilecek manikürden, danstan, tuvaletten daha mühim işler dururken ikinci hatta üçüncü derecede kalan fuzûlî fantazyelere özenenleri sevmiyorum. Baştanbaşa katılaşımağa, erkekleşmeğe muhtaç olduğumuz şu günlerde Levantenlik çok yersiz, aynı zamanda pek tehlikeli bir şey. Mehmet Akif Milli Mücadele yıllarında böyle düşünüyordu”.*¹⁹

SONUÇ

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra imzalanan Mondros Mütarekesi ile ayakta kalan son Türk-İslâm Devleti'nin de tehlikeye düştüğünü gören Millî şair Mehmet Akif, hem İstanbul'da bulunduğu süre içinde, hem de Anadolu'ya geçtikten sonra büyük bir gayretle vatanın her türlü işgal ve baskıdan kurtarılması için çalışmıştır. Bu gaye ile Mustafa Kemal Paşanın talepleri doğrultusunda Anadolu'nun çeşitli vilâyetlerinde büyük bir coşku ile milletimize vaaz ve nasihatlerde bulunmuş; art niyetlilerin oyunlarına gelmemeleri, tefrikaya düşmemeleri ve başarılı olmak için daima birlik ve beraberlik içinde olmalarını istemiştir.

Geri kalan zamanlarında da boş durmayan Mehmet Akif, Burdur Milletvekili sıfatı ile I. Meclisin çalışmalarına katkıda bulunmuş; başyazarlığını da

¹⁸ Safahat Şairini Oğlundan Dinleyiniz” **Millet**, 11 Mart 1948, sayı: 110, s.16.

¹⁹ Safahat Şairini Oğlundan Dinleyiniz” **Millet**, 11 Mart 1948, sayı: 110, s.16.

**Oğlu Emin Akif Ersoy'un Anlatımlarıyla Mehmet Akif Ersoy'un Millî M¼cadeleye Katılması ve
Bazı Hususiyetleri**

yaptığı Sebilürreşad Gazetesi'nde yazdığı şiir ve makaleleri ile Millî M¼cadele'ye tam destek vermiştir

KAYNAKLAR

Resmi Yayınlar

T¼rkiye B¼y¼k Millet Meclisi Zabıt Ceridesi(TBMM ZC), Devre 1. C.2.

Gazete ve Mecmualar

Hakimiyet-i Millîye,

Millet

Sebilürreşad

(Yeni) Sebilürreşad

Kitaplar:

BOŞNAKOĞLU, Hasan, İstiklâl Marşı Şairimizin İstiklâl Harbindeki Vaazları, İstanbul 1981.

DOĞAN, Mehmet, **Camideki Şair Mehmed Akif**, İstanbul 1998.

D¼ZDAĐ, M. Ertuğrul, **Mehmet Akif Ersoy**, K¼lt¼r Bakanlığı Yay., Ankara 1996.

EDİP, Eşref, Mehmet Akif, Hayatı-Eserleri, 1938 .

ERİŞİRGİL, M. Emin, Mehmet Akif- İslamcı Bir Şairin Romanı, Ankara 1956.

FERGAN, Eşref Edip, **Mehmet Akif, Hayatı ve Eserleri ve 70 Muharririn Yazıları**, c.1, İstanbul 1938.

Neşreden Bahar Yayınevi, Mehmet Akif, **İstiklâl Savaşı Hitabeleri**-Manastırlı İsmail Hakkı, Vaizler, İstanbul 1983.

SARIHAN, Zeki **Mehmet Akif**, Kaynak Yay., İstanbul 1996.

UÇMAN, Abdullah, "Mehmet Akif ve Millî M¼cadele" **Öl¼m¼n¼n 50. Yılında Mehmet Akif Ersoy**, Marmara Üniv. Yay. No.439, İstanbul 1986,.

VARLI, Mustafa – Yağan, Necati – Çakan, İsmail L. ve diğerleri. **Gençliğin Kaleminden Üç Cephesiyle Akif**. İslam Medeniyeti Yayınları, İstanbul 1968.

Makaleler

Abdullah Uçman, "Mehmet Akif'in Millî M¼cadele Yıllarındaki Mev'izeleri", **Millî K¼lt¼r**, Mehmet Akif Özel Sayısı, Aralık 1986.

Nejat Birinci, "**Akif'in Hayatı ve Eserleri**" Türk Edebiyatı Mehmed Akif Anıt Sayısı, Aralık 1986, C. 10, sayı 237, Ocak 1957.

Yaşar Semiz, Osman Akandere, "Millî M¼cadele'de Mehmet Akif Ersoy Bey'in Faaliyetleri", **Atat¼rk Araştırma Merkezi Dergisi(ATAM)**, Cilt:XVIII, Kasım 2002, Sayı:54.